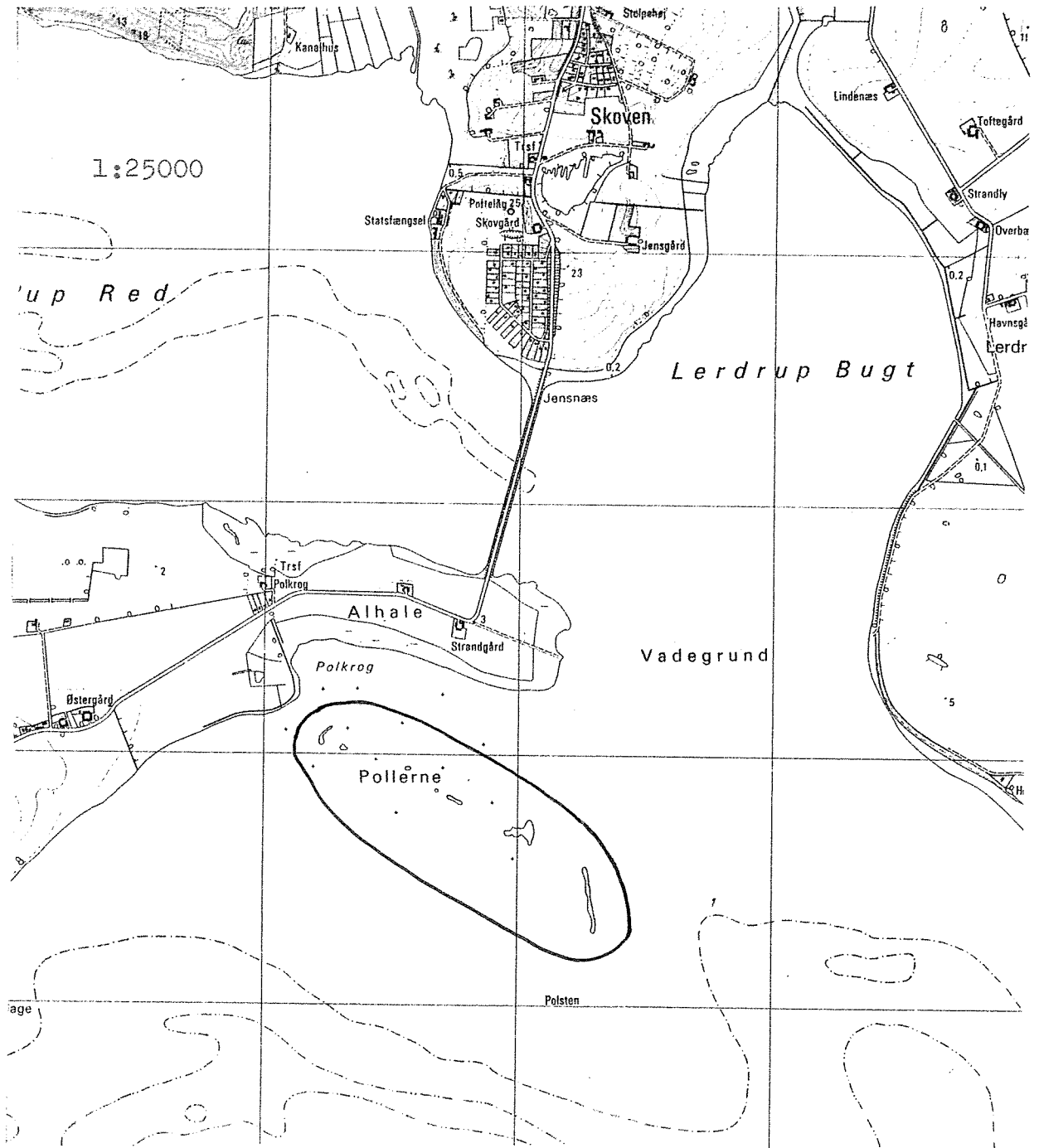

ALRØ POLLER

en ø-floraliste med noter

af

Erik Wessberg

Randers 1985

ALRØ POLLER - EN FLORALISTE MED NOTER

Alrø Poller ligger i Horsens Fjord i det lavvandede område mellem Alrø og Gyllingnæs. Pollerne (egl. delvis overskyllede forhøjninger i havbunden o.lign.), tæller i dag 9 småøer, jf. flyfoto side 3 og 4. Udover de 9 poller, som sjældent eller aldrig overskylles fuldstændigt, er et par nye poller, ifølge en lokal jæger, under etablering øst for de to yderste poller. På flyfotoet, som må være taget en dag med meget lav vandstand, ses tydeligt en ø, som ikke har været at se under de 3, timelange besøg på Pollerne. Denne pold er på flyfotoet angivet som nr. 10. At der foregår marine nydannelser i området ses bedst af, at der på Det Kongelige Videnskabernes Selskabs kort fra 1787 kun er aftegnet to poller samt af, at der på Geodætisk Instituts målebordsblad over Alrø (jf. forsiden) - målt 1867 og 1974, rettet 1971 og 1983 - kun er aftegnet 7 poller.

Pollernes samlede areal er ca. 2 ha., varierende fra ca. 200 m² for pold 4 til ca. 7000 m² for pold 8.

Pollernes opbygning

Man kan efter deres opbygning inddele Pollerne i to grupper. De 5 inderste ligner i store træk pollerne i Randers og Mariager Fjord, blot er de meget mindre. De har kystværts en smal, strandengslignende zone, hvor bunden består af en blanding af ler og sand. Iøvrigt er disse poller for størstedelens vedkommende opbygget af sten.

De 4 yderste poller har - med undtagelse af den yderste, vestlige pold, som også er den største - over mindre strækninger små, strandengslignende områder; men langt det meste af disse poller består af sand og sten. Generelt gælder, at alle poller er meget lave, idet intet punkt er over 2 m over højeste, daglige vandstand.

Vegetationen på de 5 inderste poller

Strandgåsefod (*Suaeda maritima*) er i den strandengslig-

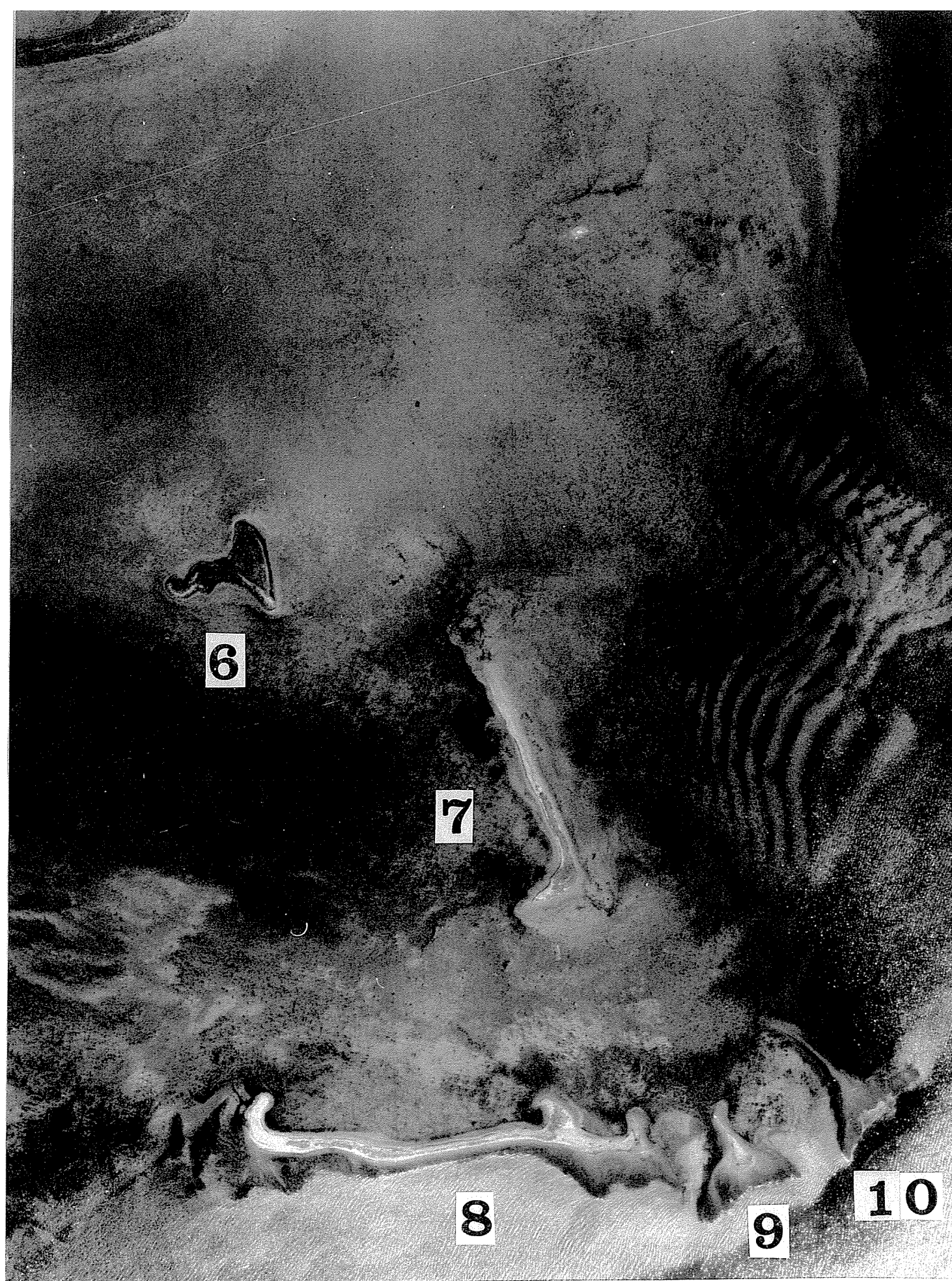

Alrø Poller

De 5 inderste poller. Øverst på flyfotoet ses bugten Polkrog samt en del af Alhale.

Foto: Geodætisk Institut 23.4 1984 -

ca. 1 : 5000

Alrø Poller

De 4 yderste poller samt den pold, der ikke er set under ekskursionerne (10).

Foto: Geodatisk Institut 23.4 1984 -
ca. 1 : 5000

nende zone langt den hyppigste og mange steder tillige dominerende plante. Desuden træffes her Strand-Asters (*Aster tripolium*), Strand-Vejbred (*Plantago maritima*), Strand-Annelgræs (*Puccinellia maritima*) og Kødet og Vingefrøet Hindeknæ (*Spergularia marina* & *S. media*), især sidstnævnte, medens Alm. Kveller (*Salicornia europaea*) mærkværdigvis kun er set på 3 af de inderste poller - og kun i begrænset mængde.

På de højeste, centrale dele dominerer Strand-Malurt (*Artemisia maritima*) og Alm. Kvik (*Elytrigia repens*), medens arter som Ager-Svinemælk (*Sonchus arvensis*), Alm. Vejpileurt (*Polygonum aviculare* ssp. *aviculare*), Alm. Hønsetarm (*Cerastium fontanum* ssp. *triviale*) og Burre-Snerre (*Galium aparine*) kun findes hist og her. Som det eneste sted er Asperges (*Asparagus officinalis*) fundet på den inderste pold i 3 blomstrende eksemplarer (1985). Udover Asperges er det kun to andre planter, der kun er fundet på én eller flere af de 5 inderste poller, nemlig Vellugtende Kamille (*Chamomilla recutita*) og Melet Mælde (*Atriplex triangularis*).

Vegetationen på de 4 yderste poller

Strand-Malurt, der dominerer de højere dele af de indre poller, aftager i dominans udefter. På pold 9 er den endda endnu ikke etableret. På pold 6 er det dog stadig Strand-Malurt, der er den hyppigste og iøvrigt den mest iøjnefaldende plante, hvorimod det på pold 7 er Marehalm (*Leymus arenarius*), der er den fremherskende plante, først og fremmest på de lave strandvolde. På pold 8, som er meget langstrakt, er der et iøjnefaldende stort antal Hvidmelet Gåsefod (*Chenopodium album*); men det undgår heller ikke ens opmærksomhed, at Strand-arve (*Honckenya peploides*) på denne pold danner kvadratmeterstore, tykke tæpper på de mest sandede steder. Denne plante er forøvrigt kun set på de to største - og mest sandede poller (pold 7 og 8). Pold 9, som er den yngste pold, er endnu ret vegetationsfattig og uden egentlig dominerende arter. Jeg har kun fundet 9 forskellige arter på denne pold, deraf to kornarter, der har

fundet rodfæste i sandet, nemlig Alm. Byg (Hordeum vulgare) og Alm. Havre (Avena sativa).

Alrø Poller - et vigtigt fugleområde

Ikke blot Alrø Poller, men også dele af selve Alrø, Lerdrup Bugt, strandengene på det nordlige Hjarnø og bl.a. områderne omkring Vorsø og Vorsø Kalv hører til de allervigtigste yngle- og rasteområder for en lang række fugle. Alrø Poller er derfor sammen med andre lokaliteter i området udpeget som en del af Ramsar-område nr. 13, og de er desuden udpeget som en del af et EF-fuglebeskyttelsesområde. På grund af Pollernes status som vigtigt yngleområde for fugle, specielt Edderfugle, Knopsvaner og Terner, er der adgangsforbud for offentligheden i perioden 1.4 til 15.7, hvilket er bekendtgjort ved tydelig skiltning på de fleste af pollerne.

Ved besøg den 21.5 1985 fandtes rugende Edderfugle på alle pollerne med undtagelse af pold 5 og den nyeste pold (9). Antallet af edderfuglereder varierede fra 1 rede på en enkelt pold (2) til snesevis af reder på pold 8. Udover Edderfugle fandtes ynglende Terner på pold 7, ynglende Klyder på pold 8 og desuden ynglende Grågås på pold 6.

I modsætning til Edderfugle, som også ynglede på de mest landnære poller, konstateredes rugende Knopsvaner først på pold 5, hvor der fandtes en enkelt rede. på de øvrige poller udefter fandtes fra 1 til mange knopsvanereder.

Området omkring Alrø Poller er en betydningsfuld lokalitet for rastende Lille Kobbersneppe. Under besøg på Pollerne den 21.5 1985 sås meget store flokke af denne fugl, men også Alm. Ryle rastede og fouragerede i meget stort antal

Trusler og forstyrrelser

I en tid med stigende rekreative krav er det af meget stor vigtighed, at Alrø Poller - i lighed med mange andre betydningsfulde og bevaringsværdige områder - udsættes for så få forstyrrelser og så lidt slitage som overhovedet muligt. For Alrø Poller's vedkommende består de aktuelle trusler mod områdets rige bestand af mange fuglearter først og fremmest i det store jagttryk, der ligger på området. Det er bl.a. de mange rastende Grågæs, der er årsag til, at der foregår en meget intensiv jagt i området, jf. rapporten om Alrø (Wessberg, 1985). Dette giver sig bl.a. udtryk i, at Alrø Poller og de lavvandede områder omkring disse "er dækket af tusinder" af tomme patronhylstre. Der er nok en del jægere, der rydder op efter sig; men der er også nogle, der lader hånt om naturen.

Området er - også blandt ornitologer - kendt for sit rige fugleliv. Jeg har under et af mine besøg i området truffet ornitologer, der dog har respekteret det adgangsforbud, der hviler på Alrø Poller i fuglenes yngleperiode. Pollerne er svært tilgængelige, idet man enten skal vade eller sejle derud i fladbundede både.

Horsens Fjord og tilhørende vandområder er meget benyttet af fritidssejlere; men som ovenfor anført, er farvandet omkring Alrø Poller meget grundt, så kun en bestemt kategori af både kan sejle dér. Der er nok folk, der går i land på Pollerne, også i den periode, da der er adgangsforbud, men de er sandsynligvis få, og længere ind i bugten end til den yderste pold vover de sig næppe.

Den alvorligste fare for området er den latente trussel, der hviler på en stor del af vore kystområder, nemlig forureningen af vore vandområder. Endnu er området omkring Horsens Fjord ikke mærket af en olieforurenings sørgelige resultater; men sker der et olieudslip i området, vil det få mærkbare konsekvenser for især fuglelivet. Så er der blot at håbe, at al snak om de såkaldte tæppeantenners eventuelle placering på Gyllingnæs vil forstumme i al evighed. Skulle det beklageligvis alligevel blive en realitet, er det intet mindre end en skandale og for bl.a. fuglene en tragedie.

4 interessante planter på Alrø Poller

Det er et gennemgående træk, at langt de fleste af vore marint dannede småøer kun sjældent rummer de store floristiske rariteter. Alrø Poller danner ingen undtagelse, men der findes alligevel på disse øer planter, som - fremfor andre - fortjener at blive omtalt særskilt.

Rynket Rose (Rosa rugosa), som iflg. Pedersen (1965) kun har været kendt i Danmark siden 1845 fra den forstbotaniske have i Charlottenlund. Siden er den blevet meget populær og dyrkes snart sagt overalt i landet. Siden 1896, hvor der kendes 3 forvildede fund, er den blevet spredt over det ganske land, og den har især naturaliseret sig på stenede strandvolde, på flyvesand og på marine forlandsdannelser m.m. I området omkring Horsens Fjord er den netop kendt fra sådanne biotoper på bl.a. Vorsø, Alrø, Hjarnø, Hov Røn og Søby Rev, dvs., at den findes på alle småøerne i området, mens den på grund af manglende, egnede voksesteder ikke findes på "strandengsøerne" i Randers og Mariager Fjord. På Alrø Poller vokser den på pold 6 og 7 på disses højeste dele.

Tornet Salat (Lactuca serriola) har, iflg. Pedersen (1961), været kendt i Danmark i flere hundrede år i bl.a. København, Odense og Vordingborg, men den synes at ekspandere hurtigere nu, end det tidligere har været tilfældet. I Horsens Fjord-området findes den flere og flere steder - sandsynligvis spredt med vandet. På havneområdet ved Horsens Havn er Tornet Salat en meget almindelig plante, og det er nok herfra, den har bredt sig. I fjordområdet er den desuden nu kendt fra Vorsø, Hjarnø (Løjtnant & Wessberg, 1981), Alrø (Wessberg, 1985) og Alrø Poller, hvor den på pold 6 vokser i en fugtig lavning i et antal af ca. 50 store, fruktificerende eksemplarer.

Kær-Svinemælk (Sonchus palustris) har i Danmark, iflg. Pedersen (1961), sin hovedudbredelse ved Lillebæltskysten, ved kysten af Smålandshavet og det sydfynske Øhav samt ved Vejle og Horsens Fjord. Derudover kendes den enkelte steder på Sjælland og Bornholm og i Jylland nord for Horsens fra bl.a. Kalø Vig, hvor den har været kendt siden 1948. Der er ingen tvivl om, at Kær-Svinemælk kan spredes med havvandet, og der er da også i de senere år konstateret en yderligere spredning langs Jyllands østkyst i nordgående retning, så arten nu kendes fra bl.a. strandengene ved Als Odde i d. ll og fra kystområdet mellem Frederikshavn og Strandby i d. l. På Alrø Poller er den, ligesom det er tilfældet med Tornet Salat, kun fundet på pold 6. På NØ-siden af denne pold står den - i nær selskab med *Rosa rugosa* - i en lille gryde. Den er helt sikkert nyindvandret til stedet, idet den ved besøg 6.8 1983 kun stod med roset, medens den 2.8 1985 var rigt blomstrende. Selv om den kun fandtes i 6 ca. $1\frac{1}{2}$ m høje eksemplarer, trives den øjensynligt godt på stedet.

Asparges (Asparagus officinalis) er iflg. Jessen (1935) næppe spontan her i landet, og forekomsterne i Danmark må sikkert tilskrives at stamme fra forvildede planter. Asparges optræder især ved Store Bælt's og Lille Bælt's kyster, ved Østersøen, i Københavns-området samt ved Roskilde Fjord og Isefjorden og i det sydlige Kattegat. Det skal fremhæves, at arten er fundet på mange, ubeboede småøer i de nævnte områder. Det er sikkert mere fuglenes fortjeneste, at de findes her, end det er havstrømmens, idet frøene går ufordøjet igennem fuglene. På Alrø Poller vokser den kun på den allerinderste pold (1), hvor der findes 3 planter (aug. 1985), det samme antal, der sås i 1983. Det meste af denne flade pold overskyldes velsagtens ofte, men Asparges vokser på den sydlige del af pollen, netop hvor denne er højest - ca. $1\frac{1}{2}$ m over normal højdevandstand.

Floraliste for Alrø Poller

Som det er tilfældet for de fleste ubeboede småøer, har floraen på Alrø Poller hidtil ikke været beskrevet. På mine ekskursioner den 6.8 1983, 21.5 1985 og 2.8 1985 blev der fundet de planter, der er anført i floralisten.

Med hensyn til plantenavnene har jeg så vidt muligt fulgt Dansk Feltflora (Hansen 1984). For Atriplex' vedkommende er fulgt Pedersen, 1968.

Ialt er der fundet 78 plantearter på Alrø Poller inkl. 7 småarter tilhørende slægten *Taraxacum* (Mælkebøtte). I floralisten er der - med undtagelse af slægterne *Ruppia* og *Zostera* - vist, på hvilke poller de er fundet. De nævnte *Ruppia*- og *Zostera*-arter findes spredt i det lave vand omkring pollerne.

Artsantallet for de enkelte poller er (jf. floralisten):

pold nr. 1	27 arter
pold nr. 2	20 arter
pold nr. 3	22 arter
pold nr. 4	18 arter
pold nr. 5	10 arter
pold nr. 6	39 arter
pold nr. 7	34 arter
pold nr. 8	32 arter
pold nr. 9	9 arter

Strand-Vejbred (*Plantago maritima*)
er fundet i de strandenslignende
brømmer på Alrø Poller undtagen
på pold 6 og pold 9.

	pold nr.								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Festuca rubra</i> ssp. <i>rubra</i> (Rød Svingel)	x	x	x		x	x			
<i>Galeopsis bifida</i> (Skov-Hanekro)						x	x	x	
<i>Galium aparine</i> (Burre-Snerre)	x			x		x	x	x	
<i>Geranium molle</i> (Blød Storkenøb)						x			
<i>Glaux maritima</i> (Sandkryb)	x	x	x	x		x			
<i>Honckenya peploides</i> (Strandarve)							x	x	
<i>Hordeum vulgare</i> (Alm. Byg)								x	x
<i>Juncus gerardi</i> (Harril)	x	x	x			x			
<i>Lactuca serriola</i> (Tornet Salat)						x			
<i>Lamium purpureum</i> (Rød Tvetand)						x	x		
<i>Leymus arenarius</i> (Marehalm)		x		x	x		x	x	
<i>Lotus corniculatus</i> (Alm. Kællingetand)						x			
<i>Plantago maritima</i> (Strand-Vejbred)	x	x	x	x	x		x	x	
<i>Poa annua</i> (Enårig Rapgræs)							x	x	
<i>Polygonum aviculare</i> ssp. <i>aequale</i> (Små- bladet Vejpileurt)							x		
- - - ssp. <i>aviculare</i> (Alm. Vejpileurt)	x	x	x		x	x	x	x	x
- - - ssp. <i>calcatum</i> (Spinkel Vejpileurt)									x
- - - <i>lapathifolium</i> ssp. <i>pallidum</i> (Bleg Pileurt)									x
- - - <i>persicaria</i> (Fersken-Pileurt)							x	x	
<i>Potentilla anserina</i> (Gåse-Potentil)						x			
<i>Puccinellia maritima</i> (Strand-Annelgræs)	x	x	x	x		x	x		
<i>Rosa rugosa</i> (Rynket Rose)						x	x		
<i>Rumex crispus</i> (Kruset Skræppe)	x	x	x			x	x	x	
<i>Ruppia cirrhosa</i> (Langstilket Havgræs)									
- - - <i>maritima</i> (Alm. Havgræs)									
<i>Salicornia europaea</i> (Alm. Salturt)		x		x		x			

Vore hidtidige og aktuelle ø-undersøgelser

Bernt Løjtnant og Erik Wessberg har hidtil udarbejdet floralister med noter for følgende øer:

1. Anholt (1981). - (BL & EW).
2. Hjarnø i Horsens Fjord (1981). - (BL & EW).
3. Treskelbakkeholm i Mariager Fjord (1983). - (BL & EW).
4. Klosterholm og Startøtterne i Nibe Bredning (1984). - (BL & EW).
5. Mellempolde i Randers Fjord (1984). - (BL & EW).
6. Pletten (Store Plet) i Mariager Fjord (1984). - (BL & EW).
7. Alrø i Horsens Fjord (1985). - (EW).
8. Møgelø i Julsø ved Silkeborg (1985). - (EW).
9. Lille Plet i Mariager Fjord N.f. Store Plet (1985). - (BL & EW).
10. Paradisøerne i Borre Sø ved Silkeborg (1985). - (EW).
11. Alrø Poller SØ for Alrø (1985). - (EW).

Siden 1981 har vi derudover foretaget floristiske undersøgelser - med henblik på udarbejdelse af floralister med noter - på følgende øer og øgrupper, regnet fra nord.

12. Hornfiskrøn S.f. Læsø.
13. Egholm i Limfjorden ved Ålborg.
14. Vår Holm og Kyø Holm i Limfjorden ved Nibe.
15. Friggøerne i Limfjorden ved Løgstør.
16. Livø i Limfjorden.
17. Fur i Limfjorden.
18. Stenklipperne i Limfjorden ved Agerø.
19. Store Rotholm i Risgårde Bredning N.f. Hvalpsund.
20. Lille Rotholm i Risgårde Bredning N.f. Hvalpsund.
21. Agerø i Limfjorden SV for Mors.
22. Lindholm i Limfjorden SV for Agerø.
23. Jegindø i Limfjorden Ø.f. Thyholm.
24. Lundø mellem Skive Fjord og Lovns Bredning.
25. Odpold i Randers Fjord SV for Udbyhøj.
26. Venø i Limfjorden SØ for Thyholm.
27. Stenrevet i Randers Fjord V.f. Udby.
28. Fjandø i Nissum Fjord.
29. Tange Ø i Tange Sø.
30. Hindø i Stadil Fjord.

31. Kalø i Kalø Vig.
32. Lilleø i Julsø ved Silkeborg.
33. Bregneø i Julsø ved Silkeborg.
34. Alø i Julsø ved Silkeborg.
35. Kalvø i Skanderborg Sø.
36. Tunø ved Samsø.
37. Hov Røn NØ for Gyllingnæs.
38. Søby Rev Ø.f. Gyllingnæs.
39. Vorsø i Horsens Fjord.
40. Vorsø Kalv SV for Vorsø.
41. Svanegrunden NØ for Endelave.
42. Svinø i Gamborg Fjord SØ for Middelfart.
43. Tornø i Odense Fjord.
44. Barsø i Lille Bælt NV for Als.

NB : Når vi bringer denne liste, skyldes det, at vi meget gerne hører om alle fund af planter - såvel ældre som nyere - fra disse øer.

Vingefrøet Hindeknæ

(Spergularia media) er kun fundet på de 4 inderste polle

Citeret litteratur

- Hansen, K. (red.), 1984 : Dansk Feltflora. - København.
- Jessen, K., 1935 : Convallariaceernes udbredelse i Danmark. - Bot. Tidsskr. 43.2. - København.
- Løjtnant, B. & E. Wessberg, 1981 : Hjarnø's flora - en floraliste med noter. - Randers.
- Pedersen, A., 1961 : Kurvblomsternes udbredelse i Danmark. - Bot. Tidsskr. 57.2. - København.
- Pedersen, A., 1965 : Rosaceernes udbredelse i Danmark. - Bot. Tidsskr. 61.3. - København.
- Pedersen, A., 1968 : Nogle kritiske, danske Atriplexarter. - Bot. Tidsskr. 63.3. - København.
- Wessberg, E., 1985 : Alrø, en floraliste med noter. - Randers.

Tak

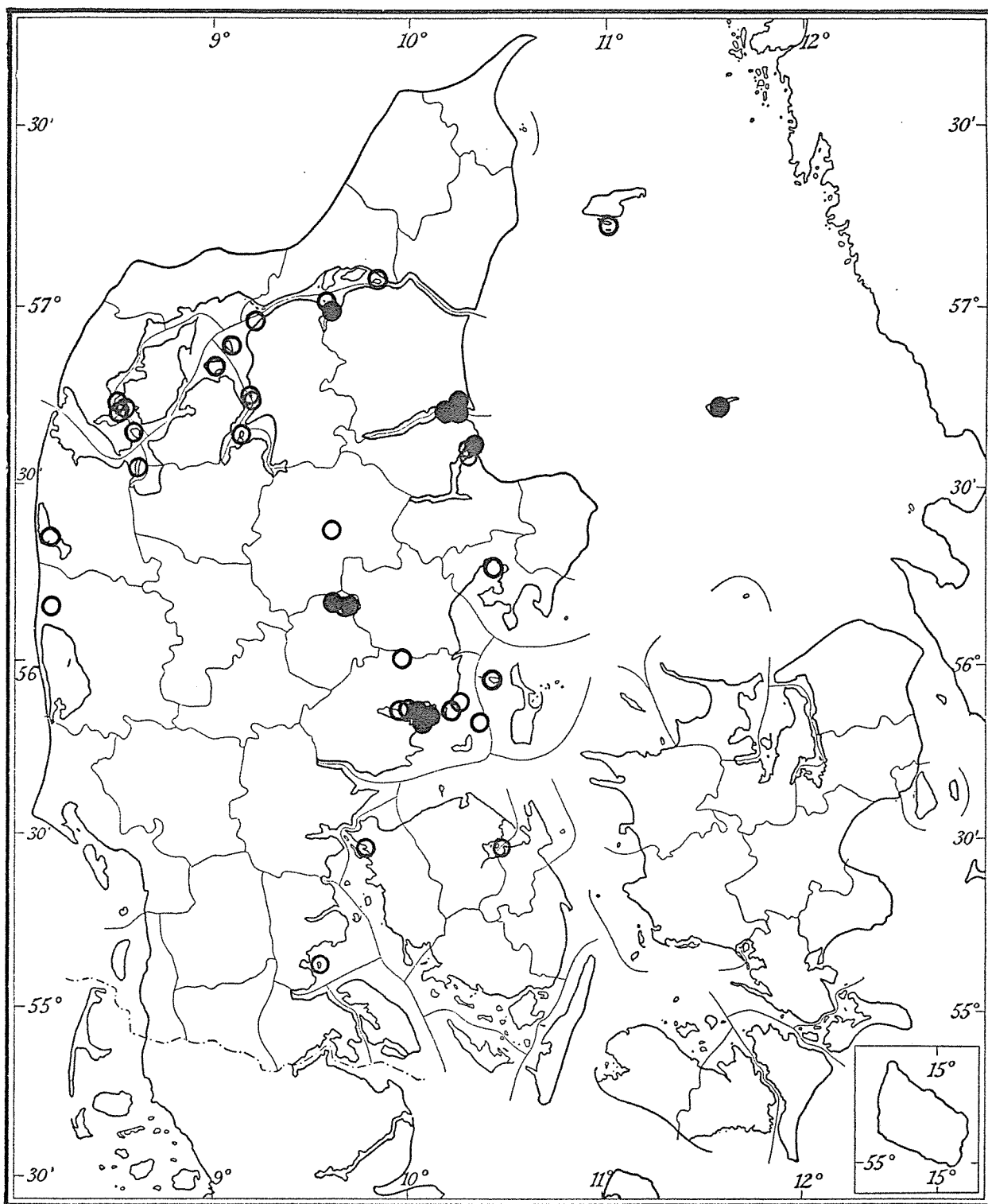
Universitetslektor Alfred Hansen, rådgivende biolog Bernt Løjtnant, seminariелеktor Anfred Pedersen og overlærer Hans Øllgaard takkes for deres kommentarer til notatet. Alfred Hansen takkes desuden for bestemmelse eller kontrol af en række herbarie-kollektioner, Anfred Pedersen for bestemmelse af Atriplex-indsamlingerne, medens Hans Øllgaard takkes for hjælp ved bestemmelse af Taraxacum.

En speciel tak skal rettes til Landbrugsministeriets Vildtforvaltning ved reservatinspektør Palle Uhd Jepsen for tilladelsen til, at jeg måtte foretage feltbotaniske undersøgelser på Alrø Poller.

Tegningerne er velvilligst stillet til rådighed af lærer Jens Chr. Schou.

Erik Wessberg
Sandagervej 13
Assentoft
8900 Randers

● : øer, for hvilke BL & EW har udarbejdet floralister med noter.

○ : øer, på hvilke BL & EW siden 1981 har foretaget målrettede floristiske undersøgelser med henblik på udarbejdelse af totalfloralister med noter om bl.a. særlige floristiske/plantesociologiske forhold, aktuelle/potentielle trusler og plejebehov.

Iøvrigt henvises til afsnittet om vore hidtidige og aktuelle ø-undersøgelser.